

I hele perioden har all likviditet vært plassert i konsernkontostrukturen hos kommunens hovedbank. Kommunens hovedbankforbindelse Fokus Bank har endret navn til Danske Bank.

Ringerike kommunes eierandel på 88 prosent i Ringerikskraft AS ga et utbetalt utbytte på 20,2 mill. kroner i 2012.

For å redusere risikoen knyttet til svingninger i rentenivået, samt å sikre forutsigbare tjenester for kommunens innbyggere, skal kommunen ha en fastrenteandel på minst 25 prosent. Ved inngangen til 2012 var fastrenteandelen i kommunens gjeldsportefølje om lag 50 prosent. Årets låneopptak til budsjetterte investeringer ble inngått til flytende rentebetingelser. Ved utgangen av 2012 er fastrenteandelen redusert til om lag 28 prosent. Mye av årsaken er at bindingsperioden på et lån med fastrente forfaller i november 2013.

Rådmannens vurdering

Nettoverdien av forholdet mellom gjeld og kortsiktige og langsiktige plasseringer er noe mer negativ ved utgangen av 2012 enn 2011. Nye låneopptak til investeringer og startlån har vært høyere enn avdragsnivået, slik at gjelden netto har økt med om lag 60 mill. kroner. Ringerike kommune må tilpasse driften slik at det er mulig å betale høyere avdrag enn minimumsavdraget.

Kommunen er utsatt for svingninger i pengemarkedsrenten som igjen påvirkes av styringsrenten fra Norges Bank. Rentnivået har gjennom de siste år vært veldig lavt, og det kan ikke forventes at et slikt lavt nivå vil fortsette. Kommunen bør planlegge for et høyere rentenivå på sikt. Økt rentenivå betyr økte renteutgifter for kommunen, noe som slår rett inn i driftsbudsjettet og påvirker handlingsrommet i det enkelte budsjettår.

Rådmannen mener det er svært positivt at Ringerike kommune til enhver tid i 2012 har hatt tilstrekkelig likviditet til å dekke sine betalingsforpliktelser ved forfall, slik at det ikke har vært nødvendig å benytte trekkrettigheten.

Saksdokumenter

Vedlagt: Årsrapport 2012 for finansområdet.

Ringerike kommune, 04.03.2013

Wenche Grinderud
Rådmann

Saksbehandler: Anette Skjolden

Innholdsfortegnelse

Innledning	2
Overordnet finansiell strategi og stilling	2
Utviklingen i netto finansutgifter	3
Samlet oversikt over kortsiktig plassering, langsiktig plassering og gjeld	4
Utviklingen i markedet	4
Forvaltningen av finansielle aktiva	5
Kortsiktige finansielle aktiva	5
Langsiktige finansielle aktiva	8
Forvaltningen av finansielle passiva	9

Innledning

Kommunestyret er ansvarlig for kommunens finansforvaltning. Nytt reglement, som følge av ny forskrift om kommuners finansforvaltning, ble vedtatt av kommunestyret 24.06.10, sak 61/10.

I tråd med finansreglementet skal det rapporteres hvert tertial, samt utarbeides en årsrapport for finansområdet. Årsrapporten skal inneholde en egen redegjørelse for hvordan kommunens finansportefølje har blitt forvaltet i det aktuelle regnskapsår. Herunder skålesentlige endringer i finansporteføljens sammensetning og risikoprofil presiseres særskilt.

Overordnet finansiell strategi og stilling

Følgende finansielle strategi er lagt til grunn gjennom hele 2012, i tråd med finansreglementet:

“Med utgangspunkt i kommunelovens grunnprinsipper om optimal utnyttelse av tilgjengelige ressurser og med sikte på å kunne gi et best mulig stabilt tjenestetilbud, skal finansforvaltningen:

- *Sikre stor grad av forutsigbarhet i kommunens finansielle stilling. Strategien skal bidra til stabilitet og langsiktig finansforvaltning.*
- *Finansforvaltningen skal forvaltes som en helhet hvor en søker å sikre en rimelig avkastning samt stabile og lave netto finansutgifter innenfor definerte risikorammer.*
- *Kommunen skal ikke investere i kompliserte produkter som krever daglig oppfølging.*”

Etter flere år med driftsunderskudd er kommunens finansielle stilling krevende. Kommunen styrket sitt økonomiske resultat i 2012 og med det, den finansielle stillingen, og det vil på sikt gi kommunen et bedre handlingsrom. Resultatet fører til en økning av egenkapitalen ved «nedbetaling» av tidligere års underskudd og eventuelt andre disposisjoner.

Egenkapitalen er som kjent eiendeler minus gjeld. Oppbyggingen av positive premieavvik i mange kommuner har blitt en utfordring. Når denne rapporten

skrives, er det ikke bragt på det rene hva årsaken til de stadig høyere positive premieavvikene er. Kommunen er i dialog med KLP rundt disse spørsmålene.

Utviklingen i netto finansutgifter

Ved å bruke den overordnede finansielle strategien skal kommunens finansportefølje forvaltes slik at en søker å oppnå lavest mulig netto finansutgifter over tid med en akseptabel risiko. Målsettingen for avkastningen og kommunens netto finansutgifter fastsettes av kommunestyret gjennom den årlige budsjettbehandlingen.

Finansinntektene består av renteinntekter på bankinnskudd, utbytte fra selskaper og mottatte avdrag på utlån som inntektsføres i investeringsregnskapet. Finansutgiftene består av renteutgifter og avdrag på investeringslån samt avdrag på startlån og etableringslån som utgiftsføres i investeringsregnskapet.

Tabellen nedenfor viser utviklingen i netto finansutgifter i perioden 2009-2012:

(Inntekter har negativt fortegn, utgifter har positivt fortegn)

Mill. kr	Regnskap 2009	Regnskap 2010	Regnskap 2011	1. tertial 2012	2. tertial 2012	3. tertial 2012	Regnskap 2012	Oppr. budsjett 2012	Regulert budsjett 2012
Renteinntekter og utbytte	-25,3	-28,3	-32	-2,3	-14,3	-12,7	-29,3	-28,5	-28,5
Gevinst fin. instrumenter	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum finansinntekter	-25,3	-28,3	-32	-2,3	-14,3	-12,7	-29,3	-28,5	-28,5
Renteutg., provisjoner m.m	35,8	27,3	32,8	11,6	-2	20,5	30,1	37,9	37,9
Tap finansielle instrumenter	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	49,5	44,4	42,6	6	14,5	20,5	41	42	42
Sum finansutgifter	85,3	71,7	75,4	17,6	12,5	41	71,1	79,9	79,9
Netto finansutgifter	60	43,4	43,4	15,3	-1,8	28,3	41,8	51,4	51,4

Faktiske finansutgifter i 2012 ble nesten 10 mill. kroner lavere enn opprinnelig budsjett. Årsaken er høyere finansinntekter, betydelig lavere renteutgifter og litt lavere avdrag enn ventet.

De høyere finansinntektene skyldes bedre avkastning på kommunens bankinnskudd enn forutsatt i budsjettet. Resultatet for bankinnskudd viser et positivt avvik fra budsjett på hele 3,8 mill. kroner som også skyldes lavere renteutgifter som følge av at trekkrettigheten ikke ble brukt. Årsaken til at totale finansinntekter er 0,8 mill. kroner høyere enn budsjett (og ikke 3,8 mill. kroner), er lavere renteinntekter på startlån og andre renteinntekter og litt lavere utbytte fra RIK. Lavere renteinntekter på startlån skyldes ikke nødvendigvis at det har vært tap på viderefremidlingslåne. Avviket mellom regnskapsførte og budsjetterte startlånsrenter skyldes snarere det lave rentenivået.

Lavere renteutgifter på kommunens gjeldsportefølje skyldes at rentenivået gjennom 2012 har vært lavere enn forutsatt i budsjettet. Gjennomsnittlig vektet flytende rente på investeringsgjelden har vært om lag 2,59 prosent. Dette er vesentlig lavere enn budsjettforutsetningen på 3,5 prosent.

Når det gjelder avdrag på lån er budsjettet et estimat på minimumsavdragsnivået. Det faktiske minimumsavdraget må beregnes først når regnskapsåret er i gang, og i 2012 ble faktisk minimumsavdrag beregnet på

høsten, men det ble satt et lite forbehold om korrigeringer. Det faktiske minimumsavdraget ble 1,6 mill. kroner lavere enn det budsjetterte estimatet. Avdragsutgiftene er derfor 0,6 mill. kroner høyere enn minimumsavdraget. Det ble vurdert at dette ikke var betydelig nok til å søke om ytterligere avdragsutsettelse i og med usikkerheten også.

Som tabellen viser, er netto finansutgifter i 2012 omtrent på samme nivå som i 2011 og 2010 med en liten reduksjon på 1,6 mill. kroner til 41,8 mill. kroner. Nivået de tre siste årene er vesentlig lavere enn i 2009 da netto finansutgifter var 60 mill. kroner. Høyere avdragsutgifter er en vesentlig årsak til høyere netto finansutgifter i 2009.

Netto finansutgifter utgjør i 2012 om lag 2,3 prosent av kommunens brutto driftsinntekter. Dette er godt under nivået på 6 prosent som holdes frem som en hovedregel for maksimale netto finansutgifter. Dersom overføring av momskompensasjon til investeringsregnskapet og budsjettert dekning av tidligere års underskudd medregnes, tilsvarer finansutgiftene på rammeområde 9 om lag 4,2 prosent av kommunens brutto driftsinntekter.

Samlet oversikt over kortsiktig plassering, langsiktig plassering og gjeld

I følge finansreglementet skal det rapporteres på beløp samlet og for henholdsvis kortsiktig plassering, langsiktig plassering og gjeld. Tabellen nedenfor gir en oversikt over dette.

(Beløp i mill. kroner)	Regnskap 2011	1. tertial 2012	2. tertial 2012	31.12.2012
Kortsiktig plassering (kasse, bankinnskudd og obligasjoner)	123,6	234,8	199,2	118,4
Langsiktig plassering (aksjer og andeler i selskaper og kommunale samarbeid)	192,8	192,8	196,5	199,7
Gjeld	-900,4	-981,5	-966,2	-960,9
Samlet nettoverdi	-584,0	-553,9	-570,5	-642,8

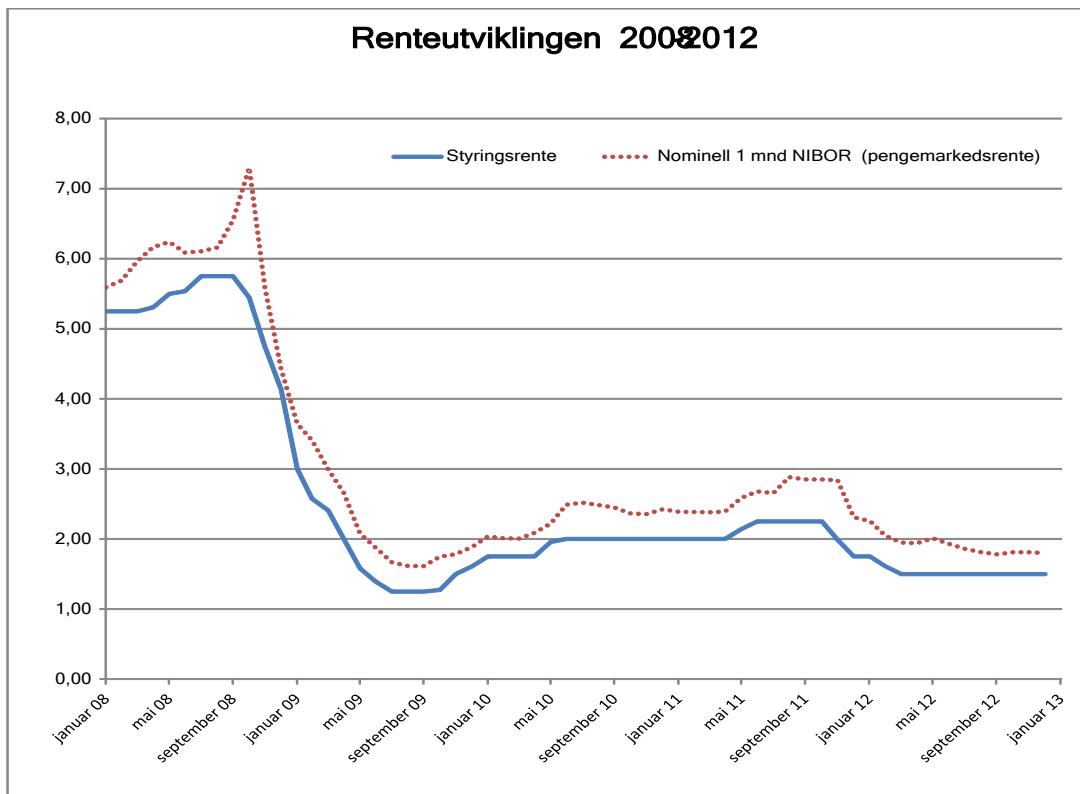
(Tertialtallene kan være noe endret fra tertialrapportene pga. bl.a. korrigeringer i ettertid.)

For å betegne kortsiktig plassering er her brukt kasse, bankinnskudd og obligasjoner, det vil si kap. 210 og 211 i kommunens balanse. Kommunen har p.t. ingen langsiktige plasseringer i finansielle instrumenter, men kommunen har en rekke aksjer og andeler i selskaper og kommunale samarbeid mv. Dette tilsvarer verdien i kap. 221 i kommunens balanse. For å uttrykke samlet gjeld er det brukt verdien av kap. 245-249 i balansen.

Samlet nettoverdi er noe mer negativ ved utgangen av 2012 enn 2011. Det skyldes nye låneopptak til investeringer og startlån i 2012. Avdragene er lavere enn de nye lånene, slik at gjelden netto har økt med om lag 60 mill. kroner. De samme låneopptakene er noe av årsaken til at samlet nettoverdi var mindre negativ i 1. og 2. tertial 2012 så lenge midlene var plassert i banken.

Utviklingen i markedet

Figuren nedenfor viser utviklingen i styringsrenten og pengemarkedsrenten fra januar 2008 til januar 2013.

Som figuren viser, falt renten markant senhøsten 2008. Gjennomsnittlig styringsrente i 2008 var 5,32 prosent, mens den var 1,75 prosent i 2009, 1,92 prosent i 2010, 2,14 prosent i 2011 og 1,55 prosent i 2012. Styringsrenten har vært uforandret siden april 2012 på 1,5 prosent.

Rentenivået som nå påvirker kommunens finansutgifter er meget lavt sammenlignet med forventet langsiktig rentenivå. Det er vanskelig å vite hvor lenge det lave rentenivået vil vedvare, men kommunen bør planlegge for et høyere rentenivå på sikt. Økt rentenivå betyr økte renteutgifter for kommunen, noe som slår rett inn i driftsbudsjettet og påvirker handlingsrommet i det enkelte budsjettår.

Forvaltningen av finansielle aktiva

Aktiva betegner kommunens finansielle eierandeler som inngår i en investeringsportefølje. Det kan for eksempel være kontantinnskudd, verdipapirer, aksjer, obligasjoner mv. Det skilles mellom langsiktige og kortsiktige aktiva. I kommunens finansreglement er kortsiktige finansielle aktiva definert som ledig likviditet og andre midler beregnet til driftsformål. Langsiktige finansielle aktiva er midler adskilt fra kommunens midler beregnet for driftsformål, og skiller seg fra sistnevnte ved at forvaltningen av disse midlene ikke er utslagsgivende for kommunens tjenesteproduksjon på kort sikt. I det følgende blir det rapportert på kortsiktige og langsiktige finansielle aktiva hver for seg.

Kortsiktige finansielle aktiva

Etter Kommunelovens § 52 nr. 3 skal kommunen ha midler til å dekke sine betalingsforpliktelser ved forfall. Ved forvaltning av ledig likviditet og andre midler beregnet for driftsformål skal det legges vekt på lav finansiell risiko og høy likviditet.

Kommunens likvide midler vil bestå av følgende deler:

- *Driftslikviditeten*: skal sikre det behov for likviditet som oppstår som følge av tidsforskjell mellom inn- og utbetalinger. Driftslikviditeten inkluderer trekkrettighet i konsernkontosystemet.
- *Overskuddslikviditet*: kortsiktig likviditetsoverskudd bestående av likvide midler utover den nødvendige driftslikviditet.

Driftslikviditeten skal som hovedregel plasseres innenfor konsernkonto hos hovedbankforbindelsen. Plassering av kommunens overskuddslikviditet kan gjøres innenfor den investeringshorisont som avdekkes via likviditetsprognosen. Overskuddslikviditet plasseres på høyrentekonti eller papirer med tilsvarende sikkerhet.

I hele perioden har all likviditet vært plassert i konsernkontostrukturen hos kommunens hovedbank. Kommunens hovedbankforbindelse Fokus Bank har endret navn til Danske Bank.

Ringerike kommune har til en hver tid i 2012 hatt likviditet til å dekke sine betalingsforpliktelsesøred forfall. Det er vanlig at store virksomheter, som kommunen, har en trekkrettighet hos sin hovedbankforbindelse som kan brukes ved behov for likviditet, dvs. når kommunen periodevis ikke har nok penger til å betale regninger og lønn. Siden Ringerike kommune er i ROBEK registeret, må en trekkrettighet godkjennes av Fylkesmannen. Det ble søkt om 200 mill. kroner i trekkrettighet for 2012. Fylkesmannen godkjente dette, men anmodet kommunen om å bruke trekkrettigheten i svært begrenset grad. Trekkrettigheten ble ikke benyttet i 2012.

Forholdet mellom omløpsmidler (kontanter, bankinnskudd og kortsiktige fordringer) og kortsiktig gjeld indikerer kommunens betalingsevne/likviditet: *(Likviditetsgradene for 1. og 2. tertial kan være noe endret fra tertialrapportene pga. bl.a. korrigeringer i ettertid.)*

Forvaltningen av finansielle passiva

Formålet med forvaltning av gjeldsporteføljen og øvrige finansavtaler er å skaffe kommunen finansiering til gunstigst mulig betingelser, uten at den påføres vesentlig finansiell risiko. Med finansiell risiko menes i denne sammenheng usikkerhet mht. fremtidig lånekostnad for kommunens gjeldsportefølje.

Det skal vurderes å bygge en låneportefølje med ulike rentebindingsperioder og forfall, slik at kommunen ikke opplever et refinansieringsproblem dersom rentenivået endres eller det er manglende kreditt i markedet.

Låneporteføljen bør ha en sammensetning av lån med ulik rentebinding. Styring av låneporteføljen skal skje ved å optimalisere låneopptak og rentebindingsperiode i forhold til oppfatning om fremtidig renteutvikling og innenfor et akseptabelt risikonivå gitt et overordnet ønske om forutsigbarhet og stabilitet i lånekostnader.

Forvaltningen legges opp i henhold til følgende:

- Refinansieringsrisiko skal reduseres ved å spre tidspunkt for renteregulering/forfall.
- Gjennomsnittlig rentebinding (durasjon – vektet rentebindingstid) på samlet rentebærende gjeld skal til en hver tid være mellom 1 og 5 år.
- Gjeldsporteføljen skal ha en fastrenteandel på minimum 25 % (lån med rentebinding 1 år frem i tid og over).
- Enkeltlån bør normalt ikke utgjøre mer enn 30 % av den samlede låneporteføljen.
- Lån med forfall inntil 1 år frem i tid skal maksimalt utgjøre 40 % av den samlede låneporteføljen.

Tabellen nedenfor gir en oversikt over utviklingen i kommunens gjeldsportefølje i 2012:

(Beløp i mill. kroner)	Investeringsgjeld	Startlån	Samlet gjeldsportefølje
Per 31.12.2011	788,3	112,1	900,4
Årets avdrag	41,0	4,4	45,4
Ekstraordinære avdrag	-	9,6	9,6
Årets låneopptak	80,6	35,0	115,6
Per 31.12.2012	827,8	133,1	960,9

(Startlån fra Husbanken er lån til videreformidling til kommunens innbyggere.)

Fylkesmannen godkjente låneopptak til finansiering av investeringer på 80,576 mill. kroner og 35 mill. kroner i nye startlån i 2012. Lån til investeringsformål og 8,750 mill. kroner av startlånet ble tatt opp i 1. tertial. De siste 26,250 mill. kronene av startlån ble først utbetalt i 3.tertial fra Husbanken, blant annet fordi Husbanken ikke hadde tilgjengelige midler tidligere. Låneopptak til investeringsformål ble gjennomført i tråd med inngått rammeavtale for kommunale låneopptak, og det ble gjort som et serielån i Kommunalbanken med p.t.-rente, det vil si flytende rente.

I opprinnelig budsjett for 2012 ble det lagt til grunn 42,0 mill. kroner i avdrag på investeringslån, noe som innebærer en avdragsutsettelse i forhold til inngåtte låneavtaler. Beregnet minimumsavdrag i tråd med Kommune-lovens § 50 nr. 7 for 2012 ble imidlertid 40,4 mill. kroner, altså noe lavere enn opprinnelig budsjett. I 2011 var beregnet minimumsavdrag 42,6 mill. kroner, i 2010 var det 44,3 mill. kroner og i 2009 var det 47,3 mill. kroner. Det ble betalt ekstraordinære avdrag på startlån til Husbanken i 2012 som følge av netto

Balanskonto	Restgjeld 31.12.2012	Ferdig nedbetalt i	Gjenstående løpetid	Vekt	Vektet gjenstående løpetid (år)
2453951001	8 871 005	2027	15	0,01	0,138
2453951003	9 873 253	2029	17	0,01	0,175
2453951004	10 169 968	2030	18	0,01	0,191
2453951005	14 616 336	2029	17	0,02	0,259
2453951006	22 951 478	2035	23	0,02	0,549
2453951007	24 127 067	2036	24	0,03	0,603
2453951008	7 626 237	2036	24	0,01	0,190
2453951009	8 615 852	2037	25	0,01	0,224
2453951010	26 250 000	2037	25	0,03	0,683
2453951200	155 448 280	2026	14	0,16	2,265
2453951201	154 058 454	2027	15	0,16	2,405
2453951202	97 708 480	2026	14	0,10	1,424
2453951203	44 243 910	2029	17	0,05	0,783
2453951204	68 180 280	2035	23	0,07	1,632
2453951205	78 964 480	2037	25	0,08	2,054
2453551300	133 011 965	2027	15	0,14	2,076
2453551301	47 582 100	2035	23	0,05	1,139
2453551302	48 624 000	2036	24	0,05	1,214
	960 923 145			1,00	18,00

Ingen lån utgjør mer enn 30 prosent av låneporteføljen. Fastrentelånet med renteforfall inntil 1 år frem i tid utgjør 16 prosent av den samlede låneporteføljen.

Figurene nedenfor viser henholdsvis utviklingen i kommunens investeringsgjeld og startlån i Husbanken de seneste årene:

